

Maisemaa ennallistettavalla Raakunsoolla. Kuva Ari-Pekka Auvinen, Luonnonperintösäätiö.

TEKSTI SÄDE MÄKIPÄÄ JA ANNA SAARENTAUS, JOHN NURMISEN SÄÄTIÖ

Turvekenttiä ennallistetaan uudella menetelmällä

John Nurmisen Säätiö ja Luonnonperintösäätiö ennallistavat käytöstä poistuneita turvekenttiä uudella luonnontilaisen suon rakennetta jäljittelevällä menetelmällä. Samalla vastataan ennallistamisasetuksen Suomelle asettamiin velvoitteisiin.

Raaknsuon entinen turvetuotantoalue sijaitsee lohistaan tunnetun Simojoen rannalla. Kuva Esa Laajala.

Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä, mikä tarkoittaa väistämättä turpeen energiakäytön nopeaa alasajoa. Turvetuotannon pinta-ala on likimain puolittunut vuoden 2010 vajaan 80 000 hehtaarin ja vuoden 2022 vajaan 40 000 hehtaariin.

Kehityksen seurauksena Suomessa on nyt suuri määrä tuotannosta vapautuneita turvekenttiä. Kaikkia avattuja turvekenttiä ei käytetä loppuun, vaan osalle jää paksu turvekerros.

- Turpeen hajoaminen jatkuu tuotannon loputtua, ja se aiheuttaa huomattavia hiilidioksidipäästöjä ilmakehään sekä humus- ja ravinnepäästöjä vesistöihin, kertoo John Nurmisen Säätiön erityisasiantuntija **Anna Saarentaus**.

John Nurmisen Säätiön ja Luonnonperintösäätiön uudessa Suokeidas - Turvetuotannosta monimuotoiseksi suoksi -hankkeessa käännetään kahden käytöstä poistuneen turvekentän kehitys takaisin kohti luonnontilaa. Luonnontilainen suo sitoo itseensä ravinteita, jolloin niitä pääsee vähemmän vesistöihin. Samalla saadaan parannettua paikallista monimuotoisuutta ja käännettyä alueen kehitys kasvihuonekaasujen päästölähteestä kohti hiilinielua.

Turvekenttien ennallistaminen vaikuttaa myös kalakantojen elinvoimaisuuteen valuma-alueen kautta, sillä useat kalalajit kärsivät vesien rehevöitymisestä ja

tummenemisestä, joita humus, kiintoaines ja ravinteet aiheuttavat. Valuma-alueella sijaitsevat turvekentät ja metsäojitusalueet vaikuttavat kalakantoihin paitsi välittömässä lähiympäristössään, myös alapuolisissa vesistöissä aina Itämereen asti. Toisaalta valuma-alueiden ansiosta myös vesien tilaa parantavat toimet vaikuttavat varsinaista hankealuetta laajemmin.

Uutta menetelmää testataan Ranualla

Aiemmin käytöstä poistuneista turvekentistä on tehty kosteikkoja rakentamalla pohjapatoja alueiden kuivatusojiin. Tällöin vesi nousee osalla aluetta, mutta osa jää edelleen kuivaksi. Suokeidas-hankkeessa alueet uudelleensoistetaan mahdollisimman laajasti.

- Uutta meidän lähestymistavassamme on se, että kohteille tehdään niillä alun perin sijainneiden soiden rakennetta matkivia pitkiä loivia muotoja, eli ikään kuin aapasuon jänteitä. Näiden jänteiden taakse jää aina laaja matalanveden kenttä, johon rahkasammal ja muut suokasvit voivat palautua, kuvailee Luonnonperintösäätiön suojelupäällikkö **Ari-Pekka Auvinen**.

Uudelleensoistamisen avulla entisistä turvekentistä voidaan saada lajistoltaan monimuotoisia elinympäristöjä jo muutamassa vuodessa, mutta lopullinen soiden eliöyhteisöjen palautuminen on hidas prosessi.

Kohteista Raaknsuo sijaitsee Simojoen, Suomen toiseksi tärkeimmän Itämeren lohijoen, rannalla. Tur-

EU:N ENNALLISTAMISASETUS

Ennallistamisasetuksen tavoitteena on parantaa luonnon tilaa laajasti eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että käytetään monia erilaisia tapoja vahvistaa luontoarvoja. Alue, jolla luonnon tilaa parannetaan, voi säilyä talouskäytössä tai olla vaikkapa osa kaupunkiympäristöä. Ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää luonnon tilaa parantavia toimia esimerkiksi soilla, metsissä, maatalousympäristöissä, tuntureilla, rannoilla, merellä ja sisävesissä.

Luonnon tilaa parantavia toimia ovat esimerkiksi suo-ojien tukkiminen, joki- ja puroomien palauttaminen kohti luonnontilaa, laidunnuksen palauttaminen perinteisesti laidunkäytössä olleille alueille ja kuusten poistaminen lehdoista. Erityisesti valuma-alueilla tehtävät toimet, kuten soiden ennallistaminen, kohentavat myös alapuolisen vesistön ja rannikkovesien tilaa. Tämä parantaa paitsi luonnon tilaa myös virkistysmahdollisuuksia. Myös luonnon kyky kestää yleistuvia sään ääri-ilmiöitä kohentuu, mikä parantaa yhteiskunnan iskunkestävyyttä. Pölyttäjien turvaamiseen tähtäävä tavoite puolestaan on merkittävä ruokaturvan kannalta.

Vuoteen 2030 mennessä ennallistamistoimet voidaan kohdistaa vapaasti eri luontotyyppisiin, kunhan 30 prosentilla siitä pinta-alasta, joka ei ole hyvässä tilassa, tehdään tarvittavat ennallistamistoimet. Ensisijaisesti toimenpiteet tehdään Natura 2000 -verkoston alueella. Seuraava tavoitevuosi on 2040, johon mennessä ennallistamistoimenpiteet on tehtävä ainakin 60 prosentilla huonossa tilassa olevista luontotyyppien esiintymistä. Tavoitetaso on saavutettava kunkin asetuksessa määritellyn luontotyyppiryhmän osalta. Viimeinen tavoitevuosi on 2050, johon mennessä vastaavasti ainakin 90 prosenttia huonossa tilassa olevista esiintymistä täytyy ennallistaa vastaavasti kunkin luontotyyppiryhmän osalta.

Esimerkiksi virtavesien suhteen kunkin jäsenvaltion on tunnistettava kansallisessa ennallistamissuunnitelmassaan alueellaan sijaitsevien virtavesien keinokeinoiset vaellusesteet, jotka poistamalla voidaan edistää asetuksen sisävesiä koskevien tavoitteiden toteutumista ja EU:n biodiversiteettistrategiassa määritellyn EU:n yhteisen jokien vapauttamistavoitteen (25 000 km) saavuttamista.

peennostoalue on aiemmin kuormittanut jokea. Karikkosuon vedet taas laskevat Heinijoen kautta Kivijokeen ja edelleen Perämereen. Vastaanottavat vesistöt ovat heikentyneet ihmisen toimien vuoksi ja niiden ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi.

Ennallistaminen on ympäristölle paras tapa

Ympäristön kannalta ei ole yhdentekevää, mitä tuotannosta vapautuville turvekentille tapahtuu. Perinteisesti valtaosa niistä on metsittynyt tai metsitetty. Muita, pienemmissä määrin hyödynnettyjä turvekenttien jälkikäyttövaihtoehtoja ovat kasvinviljely ja alavien kohtien vettäminen kosteikoksi. Lisäksi viime vuosina on asetettu suuria odotuksia aurinko- ja tuulienergian tuotannolle.

Turvemaiden jälkikäyttövaihtoehdot eroavat toisistaan huomattavasti ilmasto-, vesistö-, ja monimuotoisuusvaikutuksiltaan. Luonnonvarakeskuksen asiantuntija-arvion mukaan ennallistaminen suoksi ja metsitys ovat ilmastolle ylivoimaisesti edullisimpia jälkikäyttömuotoja. Vesistö- ja monimuotoisuusvaiku-

tusten kannalta parhaat jatkokäyttömuodot ovat puolestaan kosteikot ja suoksi ennallistaminen. Sen sijaan tehokasta kuivatusta ja lannoitusta vaativa jälkikäyttö, kuten perinteinen maanviljely, on ympäristön kannalta selkeästi huonoin vaihtoehto.

- Myös aurinko- ja tuulipuistot vaativat yleensä turvekenttien kuivatamisen, mikä ylläpitää turpeen hajoamista ja haitallisia ilmasto- ja vesistö päästöjä. Tällaisille alueille eivät myöskään suolajit pääse palautumaan. Ympäristövaikutusten minimoimiseksi esimerkiksi aurinkopaneelit kannattaisi asentaa jo rakennettuun ympäristöön, kuten rakennusten katoille, muistuttaa Anna Saarentaus.

Ennallistamalla käytöstä poistuneita turvetuotantoalueita saadaan myös toimeenpantua EU:n vasta voimaan astunutta ennallistamisasetusta.

Suoکیدas – Turvetuotannosta monimuotoiseksi suoksi -hanke saa rahoitusta EU:n oikeudenmukaisen siirtymän rahastolta (Just Transition Fund, JTF).